

QUI AMB FERRO MATA

13 DE DESEMBRE DE 1936

S'havia anunciat la visita del comte Rossi. El matí era tèrbol i el cel estava inflat de núvols grisos, però el meu esperit vessava llum i alegria tot esperant l'arribada de l'heroi. Era amb Andreu, el meu millor amic. Té setze anys com jo. Seiem junts a classe i dormim un vora l'altre al col·legi de Palma on estem interns. A devers les onze han comparegut el marquès de Zayas i els falangistes, impecablement uniformats, però Rossi no era amb ells. A pesar del celistre, gairebé tot el poble sencer estava reunit a la plaça per veure'l. Quan les autoritats han suposat que ja no vendria, s'ha començat l'acte de benedicció de la bandera de Falange. Andreu i jo, com la majoria dels que ens havíem congregat, estàvem decebuts. Ell semblava escoltar els discursos, però jo no hi he posat gaire atenció. Només sentia que el fred gelat em pessigava la cara. Amb els visques a Espanya i a Franco m'he adonat que, absort, havia deixat anar el pensament i m'havia imaginat que estava lluitant heroicament amb els nostres soldats del front.

Tot just després de la celebració, han arribat tres cotxes de color negre, que aviat han estat envoltats per la multitud. Rossi, entre vïctors, ha descendit del

d'enmig. Des d'on estava situat l'he vist molt bé: amb la seva camisa blava, la barba florida i els cabells negres pentinats amb una clenxa perfecta. Somreia i saludava uns i d'altres mentre la gent aplaudia. L'he trobat més plantós que a les fotos dels diaris. Com m'agradaria ser ell i despertar l'admiració dels homes i l'amor de les dones!

Després s'ha fet una llarga desfilada i, des del balcó de l'Ajuntament, Zayas i Rossi han fet uns discursos molt aplaudits. Rossi l'ha fet en italià i mossèn Adrover, simultàniament, l'anava traduint al mallorquí. Ha dit que aviat desembarcaran a Espanya moltes tropes italianes per lluitar contra les hordes roges i que la victòria prest ens somriurà. Hem interromput molts cops el discurs amb aplaudiments i ell ens ho agraiïa amb un somriure ample. Dissortadament, en acabar, han marxat tot d'una i no hem pogut ni tan sols donar-los la mà.

28 DE GENER DE 1937

Avui, com molts de vespres al col·legi en el qual estem internats, hem conegut de primera mà les notícies de la guerra. Una nit Andreu em va despertar i em va dir que el seguís en silenci. Malgrat estar a les fosques —sols es veia a baix la lleu claror d'una bombeta— baixàrem les escales, passàrem les dues plantes de classes i arribàrem vora el menjador, on el pare Gabriel té la seva habitació. No està amb els altres frares suposo que per poder-nos vigilar de més a prop. Tenia la porta oberta i la ràdio encesa. Ens ocultàrem a un buit que hi ha ran de la seva porta i escoltàrem el “parte” de Radio Nacional. Hem repetit

aquesta expedició moltes nits, quan sentim algun rumor important sobre la guerra o quan estem avorrits i no ens podem adormir. Ens arrisquem força perquè si el pare Gabriel s'assabentés ens ho faria pagar car, però amb uns fets històrics tan importants com els que estem vivint no hi ha lloc per a la covardia.

7 DE FEBRER

Ahir, Queipo de Llano, en la seva allocució per la ràdio, va donar la gran notícia que diverses columnes havien entrat a Màlaga i s'havien apoderat de molts d'edificis. A les onze d'avui les campanes de l'església anunciaven a tot el poble que Màlaga havia estat conquerida, arrabassada de les mans infames dels rojos, i que el territori nacional seguia creixent com una segona Reconquesta. Andreu i jo, tot i haver de tornar demà a Palma per prosseguir els estudis, estàvem molt contents.

19 DE FEBRER

Hem estat a punt de perdre el tren i haver-nos de quedar a Palma perquè el pare Gabriel ens ha castigat per haver dibuixat el nom de Franco i el jou i les fletxes en el llibre de Religió. Andreu li ha dit que Déu estava amb la nostra causa, però el frare ha respost «doneu al Cèsar el que és del Cèsar i a Déu el que és de Déu», i ens ha fet quedar dues hores més després de les classes. Hem arribat tot just quan el tren partia de l'estació.

Pel camí, mentre la locomotora esbufegava i amb el seu ritme monòton avançava pel pla, com que Andreu

era a Andalusia quan esclatà la guerra, m'ha demanat que li contés com havia triomfat l'alçament al nostre poble. Així ho he fet. El 18 de juliol els falangistes destituïren el batlle. L'endemà va circular el rumor que també s'havien apoderat de l'Ajuntament de Palma. Aquell mateix vespre, feixistes i requetés vigilaven la Sala. El guàrdia civil, que no acceptava el nou ordre, s'hi acostà i ocult per la fosca, covardament, disparà la seva pistola i ferí greument un falangista. Els altres respongueren amb els fusells fins abatre'l. «El mataren?» «Sí. Jo, l'endemà, amb la llum del dia, com molts de curiosos, vaig arribar fins a l'Ajuntament i vaig veure un bassiol de sang: era del guàrdia civil traïdor. Aquest fet va obligar els nostres a detenir tots aquells del poble que podien ser fidels a la República.»

10 DE MARÇ

Avui he complert desset anys. Mon pare m'ha regalat una escopeta de perdigons per anar amb ell a caçar. Ma mare no semblava gaire contenta, però no ha dit res. Hem anat a la finca de Morneta i m'ha ensenyat a manejar-la i, sobretot, m'ha instruït en les precaucions que he de tenir quan estigui carregada. Andreu ha vingut amb nosaltres. Després de les seves advertències, ens ha permès que l'anéssim a provar. Jo apuntava blancs diferents i disparava. M'imaginava que era al bell mig d'una batalla i matava rojos. M'he oblidat, fins i tot, que Andreu era al meu costat. De sobte, he sentit la seva veu que em reclamava que també el deixés disparar a ell.

30 DE MARÇ

Les nostres tropes que avançaven pel sector de Guadajajara han sofert un petit contratemps, fet que han aprofitat els aparells de propaganda rojos per convertir una escaramussa en una batalla i un mínuscul èxit en una gran victòria. I ho han esbombat als quatre vents. Victòria? Mentida. Com mentida fou la notícia de fa uns dies que uns vaixells republicans havien destruït la base naval de Sóller. El que succeí fou que bombardejaren la costa i, en veure que la nostra esquadra sortia a fer-los front, viraren i fugiren a tota màquina.

4 D'ABRIL

A pesar que hi ha racionament, nosaltres no el patim. Aquest és l'avantatge de tenir una botiga de queviures, com diu mon pare. Li he demanat per què amb la punteria que té no l'han mobilitzat, i m'ha dit que pateix una petita lesió al cor i que, per això, no l'admeteren quan es volgué reincorporar per ajudar la causa nacional.

6 D'ABRIL

En el front basc les tropes nacionals, comandades pel general Mola, han començat un brillant avanç cap a Bilbao i han entrat a Biscaia, cau de separatistes que lluiten contra la integritat immaculada de la pàtria. Malgrat que havien fortificat les seves posicions, de res no els ha servit davant l'empenta de les nostres tropes. La ràdio informà que hi ha hagut més de sis-cents enemics morts i quatre-cents trenta presoners. Una victòria completa!

Els triomfs ens somriuen perquè Déu està del nostre costat. O, com diu mossèn Adrover, perquè nosaltres estem al costat de Déu, tenim Fe en Ell i ens encomanem a la Seva Voluntat, i no com els rojos que són ateus i només pensen a matar capellans i cremar esglésies. Són molt valents per enfrontar-se a religiosos, però ben poc quan tenen al davant soldats de bon de veres.

11 D'ABRIL

He anat a caçar amb mon pare. Ens hem aixecat que encara era fosc. Hem anat fins a Sa Panada. Ell, amb vint trets justs, ha caçat dos conills, cinc tords i vuit guàtleres. Jo, al principi, no n'encertava ni una. Llavors, el pare m'ha ensenyat a tenir el pols ferm i seguir amb el punt de mira el vol dels ocells. N'he ferit tres, però només hem recuperat dues guàtleres. Les meves primeres presses. Em sentia feliç com unes castanyetes. Hem tornat just a temps per anar a missa. Mossèn Adrover, en el sermó, ha dit que el nostre deure de cristians és ajudar les tropes nacionals tant com puguem. Ha dit que la bacina d'avui seria destinada a comprar aliments per a les tropes. Ha acabat el sermó dient que sobre Franco sols hi ha la Pàtria, i sobre la Pàtria sols Déu. S'han recaptat més de trenta duros!

20 D'ABRIL

Avui, dimarts, s'ha acomplert el 48è aniversari de Hitler, el gran amic d'Espanya. Tots els patriotes desitgem que regeixi el destí de Germània per molts d'anys. Avui Franco, com a mostra d'unitat, ha fusionat sota una única entitat política falangistes, requetés i tots

els qui són patriotes de cor en un sol partit: Falange Española Tradicionalista y de las JONS. Quina enveja per als rojos que amb la seva CNT, amb les FAI, el POUM i tantes altres agrupacions, i sobretot amb tants de caps que volen comandar, com Azaña, Largo Caballero, Prieto... Semblen més tribus enemigues d'un país salvatge que no partits polítics civilitzats i, fins i tot, en més d'una ocasió s'han enfrontat i matat entre ells. Són de la raça de Caïn.

25 D'ABRIL

Hem anat a caçar altre cop. La meva punteria millora molt. He caçat fins i tot una llebre. Quan tornàvem, he dit a mon pare que l'any que ve, quan faci devuit anys, si no ha acabat la guerra, cosa que crec força improbable, m'incorporaré. Ell m'ha dit que abans havia d'acabar els estudis. No sé com en un moment històric com aquest pot pensar més en una futilesa com són els meus estudis que no pas en la gloriosa causa. Tanmateix, he decidit que si no em dóna la seva benedicció, ho faré d'amagat. Ho hem parlat amb Andreu i hem planejat que ens allistarem junts. Quines ganes tinc ja d'estar al mig d'un camp de batalla i comportar-me com un heroi.

29 D'ABRIL

L'avanç de les tropes nacionals a Biscaia és continu. S'han apoderat d'Eibar, Lekeitio i Durango. Avui ha caigut Guernica. Molts cops penso com m'agradaria ja formar-ne part i participar de totes aquestes victòries. Deu ser bell alliberar un poble i que els homes

t'envegin i les dones més belles et mirin amb dolçor i agraïment.

1 DE MAIG

Ahir no vaig poder agafar el tren cap al poble i he hagut de venir avui matí. En arribar m'he assabentat d'un succés que m'ha fet molt content. Maties de Can Ros, un gatús sense ofici ni benefici, quan vaig sol i ens topem pel carrer, sempre fa befa del meu malnom —ens diuen de Cas Corb— i m'insulta. El pare, que ho sap, el va trobar ahir al Casino. Maties duia una camisa blava amb el jou i les fletxes negres brodades a un butxacó. Mon pare, davant tothom, se'n va riure i li va dir que un borratxo com ell no era digne de dur aquella insígnia. Com que Maties es va voler fer el gallet, mon pare el va fer fora del Casino a puntades de peu. Quan ho he sabut, m'he sentit feliç. Estic convençut que no es tornarà a atrevir a ficar-se amb mi, i si ho fa... jo també li donaré la lliçó que mereix.

2 DE MAIG

Encara no m'explico què ha passat. Avui matí han vingut tres homes a casa. Dos no eren del poble i el tercer era el maleït Maties de Can Ros. Anava gat com una sopa. L'alè li feia una pudor a alcohol insuportable. Han detingut mon pare acusant-lo d'haver-se burlat de l'escut de Falange. Ma mare i jo els hem dit que nosaltres som fidels al Moviment Nacional i a Falange, però no ens han escoltat i se l'han emportat.

Ma mare s'ha passat la tarda anant a veure tota la gent influent del poble per mirar d'alliberar el pare,

especialment mossèn Adrover. Quan era hora de partir, m'ha dit que preferia que no marxés a Palma avui vespre i que quedés amb ella per fer-li companyia. Així ho he fet.

3 DE MAIG

Sortosament, com no podia ser d'altra manera, amollaren mon pare a la matinada. Jo ja dormia i no em vaig assabentar de res. Quan m'he despertat avui matí la mare m'ho ha comunicat, però no m'ha deixat veure'l. M'ha dit que estava molt cansat i s'ha posat a plorar. Jo m'he preocupat, però ella m'ha assegurat que es trobava bé, que no havia estat res, un error. M'ha acompanyat a l'estació i he agafat el tren de les nou cap a Palma. He arribat molt tard a classe i el pare Gabriel, sense voler escoltar cap de les meves excuses, m'ha castigat a quedar-me dues hores més avui a la tarda.

7 DE MAIG

A Barcelona, els rojos es maten els uns als altres com alacrans. La lluita entre les diferents faccions començà el dia 4 i ahir encara continuava. Sembla que la causa fou l'assassinat d'un dels caps de les FAI i, pocs dies després, d'un d'UGT. Les forces de la Generalitat van voler apoderar-se de Telèfons, que els faistes havien fortificat, i la batalla durà més de cinc hores. A tots els carrers de Barcelona es disparaven homes de distints partits, i no serviren per calmar-los cap dels discursos que emetien les ràdios. No es permetia ni que retiressin els morts i ferits del mig del carrer. Molts de milicians abandonaren el front per

anar a ajudar els seus. Les conseqüències de tanta anarquia són uns dos mil morts i el doble de ferits.

8 DE MAIG

Avui he tornat al poble. Mon pare està cop-piu. He sabut que durant tota la setmana ma mare ha hagut d'atendre sola la botiga perquè ell no es trobava bé. Li he demanat si diumenge aniríem a caçar i m'ha dit que no. Res més. Senzillament, no. De fet, no m'ha dirigit cap paraula en tot el dia. No ho entenc, perquè ell és un home alegre i sempre està de bon humor. Què li deu haver passat? Deu ser per la detenció? El vespre, mentre sentia el "parte" de Queipo de Llano, m'ha fet apagar la ràdio.

11 DE MAIG

Avui he sabut què li van fer al pare. Andreu, quan érem dins el llit, m'ho ha contat fil per randa. Pel que es veu, ho sap tot el poble. Ni tan sols el volgueren escoltar. Amb la paraula de Maties n'hi va haver prou per fer-li beure dues tassionades d'oli de ricí. Arribà cagat a casa i es passà dos dies dins l'excusat. Com van poder humiliar així un home fidel a la causa? Ha estat una venjança del maleït gatús. Però com pogueren creure'l? Com pogueren fer-li mal a un home bo que estima els ideals dels patriotes? M'he sentit fastiguejat. Aquest fet demostra que hi ha gent dolenta pertot arreu. Fins i tot entre els nostres.